

עבודה. הלכות בית הבחירה פ"ג

פניהם כלפי נר אלמעי ופירש"י האלמעי עומד על גופה של מנורה והשאר על הקנים ומשמע קרא אותן שעל הקנים מלודדות כלפי אותה של מערב. ומ"ש זה הנר האלמעי פניו כנגד קדשי הקדשים והוא הנקרא נר מערבי. יתבאר לקמן בפרק זה:

הגביעים דרומים לכוסות וכו' עד נשתתירו שלשה טפחים שבחם ג' גביעים כפתור ופרח. הכל כרייתא

בפרק הקומן רבה (דף כ"ח:). ומ"ש כמין טפוחים כרומים. פירש"י שם מקום:

יא ואבן היתה לפני המנורה וכו'. משנה בספ"ג דתמיד (דף כ"ט:):

יב השלחן היה ארבו י"ב טפח ורחבו י"ב טפח ושש. בפרק שמי הלום (דף

י"ז) מן השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה וכו' דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר השלחן ארכו י"ב ורחבו ששה ופירש"י ארכו י' ורחבו ה' בדכתיב

אמחים ארכו ואמה רחבו ור' יהודה לטעמיה דאמר אמה כלים בלמה כח חמשה וכו' ורבי

מאיר לטעמיה דאמר כל האמות היו בינוניות ואריך טעם למה פסק כר' מאיר ואפשר שטעמו

מפני ששניט שם במשנה דלכא עאלו ס"ל כוונתה ומ"ש והיה מונח ארכו לאורך הבית. וכו' וכן

שאר כל הכלים ארכן לארכו של בית. משנה שם:

ומ"ש חוץ מן הארון שהיה ארכו ארבעה הבית. שם (דף י"ח) מו רבנן כל הכלים שבמקדש

ארכן לארכו של בית מן הארון שארכו לרחבו של בית וכו' מדכתיב כן היו מונחין ודבריו מוגל

דמנא וארכו הכדים יכול לא היו נוגעים בכריתם מ"ל ויראו או ויראו יכול היו מקרעין בכריתם

ויולאן מ"ל לא יראו הסוהם ה' כיצד דוחקין ובלטין בכריתם ודמיון כיון שני דדי אשה שאלמר

נדר המור דודי לי בין שני ילין ומגל דכדיו לפומיה דלריון הו' ימני דילמא לארכו דלריון הו'

ימני אמר רבי יהודה מרי גברי בלמחא ופלגא לא מקמי לכו ומגל דנאלרעטא הו' דרו לכו

דכמי ונעטו הקהלים מרי נטאלי המקדש נמי מרי. ופירש"י כל הכלים כגון שלחנות ארכן לארכו

של בית מנורה למערב וכו'. ונבדיל מ"ל דרך היו בדיו מונחים ממנורה למערב וכו'. פרט

היה פרוסה כפחה בית קדשי הקדשים וכו'. כמין שני דדי אשה אלמא כדים ממנורה למערב

קיימי ראשן אחד למערב וראשן אחד למנורה כמין הפסח וי"מ רחבו של ארון ממנורה למערב שהיה

ארכו של בית. מרי גברי בלמחא ופלגא או היו כדים לארכו לא היה בין כד לכד אלא שמי אמות

ומחל עכ"ל: ומ"ש וכן גרות המנורה היו כנגד רוחב הבית בין הצפון ובין הדרום.

בפרק שמי הלום (דף כ"ח:). הצפון דרבי סבר דמנורה מורה ומערב ור' אלעזר בר' שמעון סבר

לפון ודרום ואמרין דטעמא דרבי משום דכתיב נגר מערבי יערוך אותה לפני ה' מכלל דכולהו

לא לפני ה'. ואי ס"ד לפון ודרום כולו נמי לפני ה' מינה ור' אלעזר בר' שמעון וכו' הא

כתיב יערוך אותה דמנדד לכו אלדודי דמנא אל מול פני המנורה יאירו כנעת הגרות מלמד שהיו

מלדדין פניהם כלפי ד' אלמעי. ופירש"י מורה ומערב ג' קנים כמורה והשלשה כמערב. מדכתיב

נגר מערבי לפני ה' דכתיב יערוך אותה וכו' לפני ה' דמשמע אותה לפני ה' ואין אחר לפני ה'

אלמא דהו' דהו' כלפי מערב ללך בית קדשי הקדשים אלהה מורה ומערב היו מונחים והחילין

של ד' מערב קרי ליה נר מערבי דאי בלפון אשתכח דכולהו פי הפחיתות שוות למערב וכו'.

והכתיב אותה דמשמע א' לפני ה' ותו לא. מלדד לכו אלדודי לעולם לפון ודרום מנתי ופ"ה ליכא

אלא חד כלפי מערב והיינו אלמעי שפי הפחיתות כלפי מערב ושאר הפחיתות מלודדות פיהן כלפי האלמעי שג' של ד' לפון מלודדות כלפי

דרום ושלשה של ד' דרוס מלודדות כלפי לפון. אל מול פני המנורה אלמעי עומד על גופה

של מנורה והשאר על הקנים ומשמע קרא אותן שעל הקנים מלודדות כלפי אותם של מערב. ובר"פ כמה מדליקין (דף כ"ב: ד"ה נר מערבי) כתב רש"י למ"ד מורה ומערב היו מונחים סדר הקנים קרי מערבי נר שני שכלל החילין שהוא כמורה ולמ"ד לפון ודרום (והיו) מונחים האלמעי קרי מערבי על שם שהיה פיו כנגד מערב וכו' שאל נגדו כלפי האלמעי דכתיב אל

מול פני המנורה דהיינו אלמעי יאירו וגו' של לפון היו פונים לדרום ושכדורס פונים ללפון.

גרות לול"ש של זה עכ"ל. ואע"ג דהלכה כרבי מחבירו פסק רבינו כר' אלעזר בר' שמעון משום

דקרא דלל מול פני המנורה יאירו כנעת הגרות מסייע ליה, ואין לומר שטעם רבינו משום דהיה

עדיף מיניה כמורה כדאיתא בפ' הפועלים שפך ע"פ כן לא שאל נגדו כלינו ופדע שרי בפ"ה

מהלכות כלי המקדש פסק כרבי לגבי ר"א בר' שמעון:

וכתב הראב"ד וכן גרות המנורה היו כנגד רוחב הבית בין הצפון והדרום. א"א

זה הוא מחלוקת תנאים וכו'. ומשנה זו פ"ג דתמיד ומדקמני גרות מונחים משמע ודאי דלמית

כמ"ד מורה ומערב היו מונחים דלילי למ"ד לפון ודרום לא שייך למיתני מונחים ולא מערבים

אלא לפומיה או דרומיה ואין מזה השנה על רבינו שהוא סובר שמשנה זו כרבי ולא קרי

כוונתה וכו' רבינו בפירוש המשנה ואין להקשות דקמס ממני דפרק שמי הלום אמאי כרבי דקמני

כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית דהיינו כללל לאו דוקא דהא ארון לכ"ע ארכו לרחבו

של בית כמו שנבאר והדרבה יש להוכיח דלמית כר"א בר"ש ותנא ושייר ארון וגרות דאי כרבי

דלל שייך אלמא ארון קשיא מאי שייך דהיינו שרי: **יג ארבעה** סניפין של זהב היו לשלחן

ובו'. משנה בפרק שמי הלום (דף י"ז) ופירש"י מפורשים לתת ראשי הקנים

באולם פוליהם והרבה פוליהן של כהן למנין הקנים. ומ"ש והם הנאמרים בתורה וקשומיו שם

בגמרא ופירש"י על שם שמקשה הלום ומחוקי שלא יסבר: **יד וי"ט** וכו' קנים של זהב

כל אחד טוח כחצי קנה הלול היו לו וכו'. משנה שם (דף י"ז). ומה שכתב והם הנקראין

מנקיטיו. שם בגמרא (דף י"ז) ופירש"י על שם שמנקים את הלום מעיפוס. ומ"ש ופני הכיבין

שמניחים בהם הלכותה וכו' הן הנקראים כסופיו והדפוסים שעושין בהם ללם הפנים הם הנקראים

קערותיו. גם זה שם בגמרא: **טו אלו** תארבעה עשר קנים וכו' עד

נמצאו ארבעה עשר בכל מערכה ומערכה. ברייתא שם ומסיים בה

העלויה אינה לריכה אלא שנים לפי שאין עליה משאוי התחממה אינה לריכה כל עיקר לפי שמונחת

על טהור של שלחן ופירש"י לפי שאין משוי עליה שיכדינה על שלחנות הימנה. על טהור של שלחן

ולא מיעפס: **טז ושני** שלחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית וכו'. ג"ז שם במשנה

(דף י"ט): **יז מובח** הקמרת היה מרובע אמה על אמה. מפורש במורה נסתר

פרט מלוא אמה ארכו ואמה רחבו רביע יהיה ופירש"י שמי הלום (דף י"ז) ובפרק קמא

דעירובין (דף ד') אמרי' דהיה אמה ב' ה' טפחים ואיני יודע למה השמיטו רבינו. ומ"ש

והוא נתון בהיכל מטיון בין הצפון לדרום וכו'. כפ"ג דיימא (דף ל"ג:). שלחן בלפון משוך מן

הסוהל שמי אמות ומחלל המנורה בדרום משוכה מן הסוהל שמי אמות ומחלל מזה

ממוצע ושומד בלמעי ומשוך כלפי חוץ קימעת ונקימה להדייהו כיון דכתיב ואת

המנורה ניכח השלחן בעיני דהו' אלהדי ופירש"י משוכה מן הסוהל שמי אמות ומחלל

ומחלל

זה אינה כהא מקשה אם כן פסול דגרוטאות מנא לן אלא ודאי רבינו לא מיירי אלא לכתחילה ומ"מ לא ידעתי מנא ליה דין זה והלכתי לטעם דגמרא דקאמר אינה כהא וכו' אינה כהא מקשה משמע אפילו

לכתחילה ומ"מ מן על זה בפרק הקומן רבה וילף לא מקראי לא ידעתי היכן הוא: **יז מובח** הקמרת היה מרובע בו'. פ"ו דלמס שפ"ה:

יז מובח הקמרת היה מרובע אמה על אמה. מפורש במורה נסתר

פרט מלוא אמה ארכו ואמה רחבו רביע יהיה ופירש"י שמי הלום (דף י"ז) ובפרק קמא

דעירובין (דף ד') אמרי' דהיה אמה ב' ה' טפחים ואיני יודע למה השמיטו רבינו. ומ"ש

והוא נתון בהיכל מטיון בין הצפון לדרום וכו'. כפ"ג דיימא (דף ל"ג:). שלחן בלפון משוך מן

הסוהל שמי אמות ומחלל המנורה בדרום משוכה מן הסוהל שמי אמות ומחלל מזה

ממוצע ושומד בלמעי ומשוך כלפי חוץ קימעת ונקימה להדייהו כיון דכתיב ואת

משנה למלך

דאין עושין בה גביעים כפתורים ופירש"י ומתקבלה כמה דכתיב עבד ואילן גבי חלוקת מקשה שכתב ואם היה הלכה כהר ופירש"י מן דהיינו למד שאלמא מקשה נראה דדוקא בדיעבד כשרה אכל לכתחילה

לר"י לטעמיה מקשה וכו' נראה מה שכתב ואין עושין אותה לעולם מן הגרוטאות דהיינו לכתחילה דלמ"ה

היקשה דהא פסול דגרוטאות נפקא לן מדכתיב מקשה ומנא מקשה וכו' כהא וכו' כהא מקשה אינה כהא

ומתאם כמות השלגן דהא כחיו נכח השלגן זה בצד זה. כלפי חוץ כלפי מזה לצד פתח ההיכל. לוקמיהו מכיוון ביניהם ולמה נמשך למקו: ופ"ש ושלשתן היו מונחים משליש ההיכל ולפנים וכו'. מוספתא פרק ב' דיומא:

יח הכיור היו לו שנים עשר דר וכו'. בפ"ס א"ל הממונה (דף ל"ז) חנן בן קטין עשה שנים עשר דר לכיור שלא היו לו

אלה שנים ובגמרא חנן כדי שיהיו שנים עשר אחיו הסכנים העוסקים בתמיד מקדשין ידיהם ורגליהם כבש חמם. ומ"ש ומוכני עשו לו שיהיו זה המים תמיד וכו'. שם משנה אף הוא עשה מוכני לכיור שלא היו מימיו נפסלין בלינה ובגמרא מלי מוכני אמר אבי גינלגל דהוא משקעא ליה ופירש"י מוכני מפרש בגמרא גלגל לשקטו כי כבוד שיהיו מימיו מתווכים למימי הכיור ואי לא הווי מוספלי בלינה לפי שקדשו בכל ואלו כבוד הוא ליפסל מים קדושים. ורבינו כתב בפירוש המשנה הכיור מכלל כלי שרת וכשהיו בו מים נהקדשו ופסקו בלינה חה עשה כלי סביב לכיור והיו בו המים תמיד והיו שומקין מלאו כלי לכיור כדי להזקק ראשון ראשון ואחריו הכלי היה נקרא מוכני עכ"ל. וכך הם דבריו כאן ונראה שהוא מפרש גלגל דהוא משקעא ליה וכו' וזה לומר עשה כלי עגול כגלגל סביבות הכיור שהיה הכיור משוקע בתוכו וכשהיו רותים היו פוסתים פי' אותו כלי והמים שותפים ממנו לכיור כדי להזקק ראשון ראשון. ועל דרך זה יש לפרש מה שאמרו בפ"ב דבתיסא (דף כ') כיור שלא שיקפו מעברת מקדש ממנו לעבודת ה' ולתמיד חיו מקדש והראב"ד הורגל על פירוש רש"י וכן תמה על דברי רבינו וכחב עליו בהשגחה דברים אחרים אפי' רואה בסוף וכו' ויש להוסיף עליו דאמרו מפני שהוא מקובל כפי' רש"י מי שפירש פירוש אחר דבר זה ואמר לו וגם על מה שכתב מפורש ביומא וזכורתי ים למימה שאין פירוש כתב בפ"ה מהלכות ביאת המקדש מי כיור נפסלין בלינה וכו' והוא עושים משקעים אותו כמי מקוה או [במין] מעין ולתמיד מעלין אותו וממלאין אותו כל יום בבקר עכ"ל. נראה מדבריו אלה שהם כפירוש רש"י והראב"ד ואפשר שרבינו מפרש שני הפירושים וכן כתב האחד ושם כתב האחר:

פ"ד א אבן היתה בקדש הקדשים וכו'. מ"כ דלמיה במלחמה המשכן פ"ד. ומה שכתב וגנו עמו מטה אהרן והנלגגת דהוריות (דף י"ג) ובפרק תמיד דיומא (דף י"ג) משגנו ארון נגנו נלגגת המן וללוותיה שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדיה ופרמיה וארגו שגרו פלשמים דורין לללה ישראל ומי גנו ואשיהו מלך יהודה גנו שנאמר ויאמר ללוים הממנים כו' מנ את ארון הקדש וכו' ופירש"י בכריתות מנו את ארון הקדש בבית אשר כנה שלמה כי אין לכם משא כנחף ונרסקין בשקלים

* [זה דומק לומר כן לפני ששני הפירושים אינם עולים כאחד ונמצא הרמב"ם יהיה כמסתפק והח"ט כתב במדבר פ"א משנה ד' דלשחמתייהו להכ"מ מה שכתב רבינו בפירושו משנה זו פ"ג דמירלמין דלפי פירוש זה מוכח מדבריו עולין בסגנון אחר ע"ש]

כותלי הבית ארבעים אמה *ורום הכיור שבתקרה אמה ועל גביו גובה שתי אמות פנוי שיכנס בו הדלף והוא הנקרא בית דילפא. ועובי התקרה שעל גבי בית דילפא אמה. ומעויבה גובה אמה. ועלייה בנויה על גביו גובה כותליה ארבעים אמה. ובגגה גובה אמה כיור ואמתיים גובה בית דילפא ואמה תקרה ואמה מעויבה וגובה המעקה שלש אמות וטס של ברזל כמו סיף גובהו אמה על גבי המעקה סביב כדי שלא ינחתו עליו העופות והוא הנקרא כלה עורב. הרי הכל מאה אמה:

משנה למלך

פ"ד א ואף אורים ותומים וכו'. עין לקמן פ"י מהלכות כלי המקדש דין י:

ירושלמי פ"ו אמר להם אס גלה עמכם לנצל שוב אין אחם מחזירים אותו נכתיבם וגו'. ומ"ש ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבים ברוח הקדש וכו' עד כדי שלא יהא מתוסר בגדים. כ"כ המוספות ספ"ק דיומא. והראב"ד כתב לא היו משיבים א"ל והלא אורים ותומים ורוח הקדש וכו' טעמו דמפיק בספיק דיומא (דף כ"א פ"ב) אלו חמשה

לחזין. ושלשתן היו מונחין משליש ההיכל ולפנים כנגד הפרוכת המבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים: **יח הכיור** היו לו שנים עשר דר כדי שיהיו כל הכהנים העוסקים בתמיד מקדשים מוכנו כאחד. *ומוכני עשו לו שיהיו בה המים תמיד. והוא חול כדי שלא יהיו המים שבה נפסלין בלינה שהכיור מכלי הקדש ומקדש וכל דבר שיתקדש בכלי קדש אם לן נפסל:

פרק רביעי

א אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונה. ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן.

ובעת שבה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנו בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנו במקום שבה שלמה שנאמר ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים ל"י חנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכחף עתה עבדו את יי' אלהיכם וגו'. וגנו עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו בבית שני. ואף אורים ותומים שהיו בבית שני *לא היו משיבין ברוח הקדש. ולא היו נשאלין בהן שנאמר עד עמוד כהן לאורים ותומים. ולא היו עושין אותן אלא להשלים שמנה בגדים לכהן גדול כדי שלא יהא מחוסר בגדים: **ב בבית ראשון** היה כותל

מבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים עביו אמה. וכיון שבנו הבית שני נסתפק להם אם עובי הכותל היה מומדת הקדש או מומדת קדש הקדשים לפיכך עשו קדש הקדשים עביו עשרים אמה תמימות ועשו הקדש ארבעים אמה תמימות והניחו אמה יתירה בין הקדש ובין קדש הקדשים ולא בנו כותל בבית שני אלא עשו שתי פרוכות אחת מצד קדש הקדשים ואחת מצד הקדש וביניהן אמה כנגד עובי הכותל שהיה בראשון. אבל במקדש ראשון לא היתה שם אלא פרכת אחת בלבד שנאמר והבדילה הפרכת לכם וגו': **ג ההיכל** שבנו בני גולה היה מאה אמה על מאה אמה על רום מאה. וכן היתה מדרת רומן. בנו גובה שש אמות סתום כמו יסוד לו. ורום

כותלי הבית ארבעים אמה *ורום הכיור שבתקרה אמה ועל גביו גובה שתי אמות פנוי שיכנס בו הדלף והוא הנקרא בית דילפא. ועובי התקרה שעל גבי בית דילפא אמה. ומעויבה גובה אמה. ועלייה בנויה על גביו גובה כותליה ארבעים אמה. ובגגה גובה אמה כיור ואמתיים גובה בית דילפא ואמה תקרה ואמה מעויבה וגובה המעקה שלש אמות וטס של ברזל כמו סיף גובהו אמה על גבי המעקה סביב כדי שלא ינחתו עליו העופות והוא הנקרא כלה עורב. הרי הכל מאה אמה:

השגת הראב"ד

*ירום הכיור. א"ל לא הוציאו ולא הוציאו ולא היה כיור בתקרה אלא עומד בסתל חוק מבפנים בסבך וכו' כדי שלא יכנסו מים שנגנבו החלשים בסתלי ההיכל ואמתיים בית דילפא כמו מרובות קבועות בסתלים וכו' לקבל דלף התקרה ולשפוטו למוך ואין אפשר להיות מ"ש ועדיין לא הגיע לתקרה:

הרי הכל מאה אמה: **ב**